PIAAC IN FOCUS 2:
MATTHEÜSEFFECT IN LEVENSLANG LEREN? DE RESULTATEN VAN PIAAC

Samenvatting

- In Vlaanderen participeert zeven op tien (69%) van de hooggeschoolden aan levenslang leren. Onder de laaggeschoolden is de participatiegraad slechts 20%.
- Er is duidelijk sprake van een Mattheüs-effect in de deelname aan levenslang leren in Vlaanderen. Voor volwassenen zonder en met een diploma secundair onderwijs daalt de waarschijnlijkheid op participatie met respectievelijk 72% en 52% in vergelijking tot volwassenen met een diploma hoger onderwijs.
- Volwassenen zonder een diploma secundair onderwijs blijken geen voordeel te halen op vlak van geletterdheid uit hun deelname aan levenslang leren, volwassenen met een diploma hoger onderwijs wel. De verklaring hiervoor lijkt eerder te liggen in een verschil in profiel tussen laag- en hooggeschoolde deelnemers aan het levenslang leren, dan in een verschil in opbrengst van deelname voor laag- en hooggeschoolden.

Inleiding

In de hedendaagse maatschappij is kennis tot een belangrijk goed verworden; het is één van de belangrijkste motoren voor economische groei in de zogenaamde kenniseconomie. Bij de opbouw van die kennis is niet alleen het initiële onderwijs van belang, maar wordt ook sterk de nadruk gelegd op 'levenslang leren'. Hiermee bedoelt men dan het leren dat volwassenen ondernemen na het initiële onderwijs. Doorgaans wordt er een onderscheid gemaakt tussen drie vormen van levenslang leren (Desmedt, Groenez & Van den Broeck, 2006, p. 1):

- formeel leren: dit is het leren dat plaatsvindt in een georganiseerde, gestructureerde omgeving (bvb. de centra voor volwassenenonderwijs) en leidt tot een officieel erkend certificaat;
- non-formeel leren: dit is het leren dat ook de vorm van georganiseerde activiteiten aanneemt, maar niet leidt tot officieel erkende certificaten (bvb. opleidingen aangeboden op de werkplek of door middenveldorganisaties);
- informeel leren: dit leren gebeurt toevallig of tijdens het uitoefenen van alledaagse activiteiten. In die zin kan dit leren zowel intentioneel als niet-intentioneel zijn.

In het Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC), een internationaal onderzoek van de OESO naar de vaardigheden van volwassenen, werd ook gepeild naar de deelname van volwassenen aan levenslang leren. De nadruk lag hierbij op deelname aan formele en non-formele leeractiviteiten in de 12 maanden voorafgaand aan de vragenlijst (namelijk 2011-2012). Uit dit onderzoek bleek reeds dat de deelname aan levenslang leren samenhangt met de bekwaamheid in geletterdheid (OECD, 2013).

Naarmate het vaardigheidsniveau daalt, daalt ook de waarschijnlijkheid op participatie aan levenslang leren. De sterkte van deze samenhang is echter sterk verschillend van land tot land; in Vlaanderen bleek de samenhang niet zo sterk.

De focus van dit rapport ligt echter niet op de samenhang tussen geletterdheid en deelname aan levenslang leren, maar op de samenhang tussen het behaald onderwijsniveau van participanten en hun deelname aan levenslang leren. Eerder onderzoek (o.a. Brunello, 2001; Desmedt, Groenez & Van den Broeck, 2006; Boeren, 2009) stelde immers vast dat hooggeschoolden in hogere mate participeren aan levenslang leren dan laaggeschoolden. Dit zogenaamde Mattheüs-effect vormt het uitgangspunt van dit rapport. Twee vragen staan hierbij centraal:

- Hoe groot is het Mattheüs-effect in deelname aan levenslang leren in Vlaanderen? Met andere woorden, in welke mate verschilt de waarschijnlijkheid van deelname aan levenslang leren volgens opleidingsniveau?
- Wordt het Mattheüs-effect versterkt door een hogere opbrengst van deelname aan het levenslang leren bij hooggeschoolden dan bij laaggeschoolden? Met andere woorden, is de stijging in geletterdheid door deelname aan het levenslang leren groter bij hooggeschoolden dan bij laaggeschoolden?

Zoals eerder vermeld wordt in PIAAC gepeild naar de deelname aan zowel formele als non-formele vormen van levenslang leren. Niet-formele leeractiviteiten werden niet bevraagd. Ook in dit rapport wordt deelname aan het levenslang leren dan ook geoperationaliseerd als deelname aan zowel formele als non-formele vormen van levenslang leren. Het onderscheid tussen beiden wordt dus niet opgenomen. Daarenboven wordt de leeftijdscohorte van 16- tot 24-jarigen uitgesloten van de analyses. Een groot deel van deze cohorte zit immers nog in hun initiële opleidingscyclus (in Vlaanderen is dit 76%).

Het Matthëus-effect in de deelname aan levenslang leren

Figuur 1 toont duidelijk dat laaggeschoolden (participanten zonder diploma secundair onderwijs) minder deelnemen aan levenslang leren dan hooggeschoolden (participanten met een diploma hoger onderwijs). In Vlaanderen neemt één op vijf laaggeschoolde volwassenen deel aan een formele of non-formele vorm van levenslang leren, terwijl dit bijna zeven op tien is onder de hooggeschoolde volwassenen (69%). Vergeleken met het gemiddelde van alle OESO-landen (25%) participeren er in Vlaanderen significant minder laaggeschoolde volwassenen aan het levenslang leren. Voor de hooggeschoolde volwassenen is er geen significant verschil met het OESO-gemiddelde (71%). Dit alles wijst erop dat er sprake is van een Mattheüs-effect in levenslang leren. Zij die reeds een hoger opleidingsniveau behaald hebben, participeren ook vaker aan het levenslang leren.

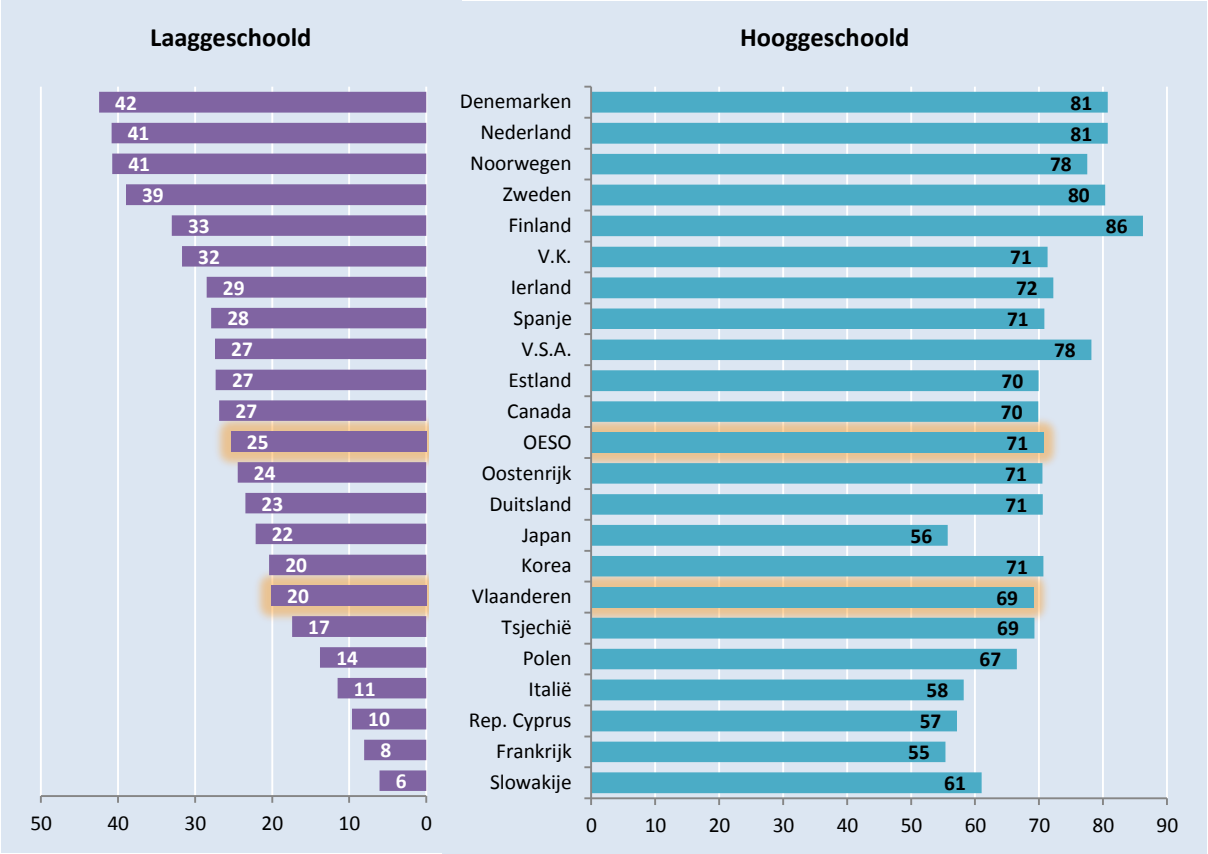

Figuur 1: Participatiegraad aan het levenslang leren volgens opleidingsniveau, in %

De percentages hierboven geven enkel een bruto verschil tussen beide bevolkingsgroepen weer. Deelname aan het levenslang leren wordt echter niet alleen beïnvloed door het initiële opleidingsniveau, maar door vele andere factoren. Het theoretische model ontwikkelt door Boeren, Nicaise en Baert (2010), het 'Comprehensive Lifelong Learning Participation Model (CLLPM)', tracht deze myriade aan factoren te bundelen tot één verklarend model. In dit model worden drie niveaus van elkaar onderscheiden, namelijk een microniveau bestaande uit het individu (de vraag-zijde), het mesoniveau bestaande uit de opleidingsinstanties (de aanbod-zijde), en het macroniveau bestaande uit de maatschappij waarin individuen en opleidingsinstanties ingebed zijn. Dit model vormt het uitgangspunt voor de verdere analyses, maar we beperken ons tot het individuele, microniveau. Dit doen we voornamelijk omwille van de beperkingen vanuit de PIAAC-data[1].

Centraal op het microniveau staat het individu dat de beslissing neemt op te participeren aan levenslang leren. Een aantal factoren specifiek aan dit niveau spelen daarbij een rol, namelijk (1) de socio-economische factor, (2) de socio-demografische factor, (3) de socio-culturele factor, (4) de psychologische factor, en (5) de directe sociale omgeving. Om de band tussen initiële opleiding[2] en deelname aan het levenslang leren zoveel mogelijk uit te zuiveren van andere beïnvloedende factoren, worden deze factoren, in de mate van het mogelijk, opgenomen in het model. Meer in het bijzonder is dit voor de:

[1] De PIAAC-data bevat namelijk nauwelijks informatie over het mesoniveau, de opleidingsinstanties.
[2] In het model maakt de initiële opleiding deel uit van de socio-demografische factor.

- Socio-economische factor: tewerkstellingssituatie
- Socio-demografische factor: geslacht, leeftijd, geboorteland, burgerlijke staat en opleidingsniveau van de ouders
- Psychologische factor: de attitude 'bereidheid tot leren'

De statistische methode die gebruikt wordt, is een binaire logistische regressie met het al dan niet deelnemen aan levenslang leren als uitkomstvariabele. De onafhankelijke variabele van belang, is het opleidingsniveau van het individu. In wat volgt, worden er drie modellen voorgesteld. Het eerste model, het basismodel, bevat enkel opleidingsniveau als onafhankelijke variabele. In een tweede model wordt de vaardigheid in geletterdheid toegevoegd als onafhankelijke variabele[3]. In een derde en laatste model voegen we de variabelen inzake socio-economische, socio-demografische en psychologische factoren toe.

Tabel 1: Odds ratios voor de participatie aan levenslang leren (referentiegroep = diploma hoger onderwijs)

	Model 1	Model 2	Model 3
Slowakije			
Geen diploma SO	0,04 ***	0,07 ***	0,16 ***
Diploma SO	0,28 ***	0,32 ***	0,42 ***
Adj. R^2	0,13	0,15	0,23
Frankrijk			
Geen diploma SO	0,07 ***	0,12 ***	0,19 ***
Diploma SO	0,32 ***	0,40 ***	0,45 ***
Adj. R^2	0,10	0,11	0,16
Finland			
Geen diploma SO	0,08 ***	0,14 ***	0,27 ***
Diploma SO	0,28 ***	0,40 ***	0,52 ***
Adj. R^2	0,11	0,15	0,20
Rep. Cyprus			
Geen diploma SO	0,08 ***	0,08 ***	0,15 ***
Diploma SO	0,38 ***	0,39 ***	0,53 ***
Adj. R^2	0,13	0,13	0,19
Polen			
Geen diploma SO	0,08 ***	0,13 ***	0,35 ***
Diploma SO	0,16 ***	0,21 ***	0,33 ***
Adj. R^2	0,16	0,18	0,26
Italië			
Geen diploma SO	0,09 ***	0,13 ***	0,21 ***
Diploma SO	0,31 ***	0,35 ***	0,41 ***
Adj. R^2	0,12	0,14	0,18
Tsjechië			
Geen diploma SO	0,09 ***	0,14 ***	0,20 ***
Diploma SO	0,37 ***	0,47 ***	0,51 ***
Adj. R^2	0,07	0,08	0,23
V.S.A.			
Geen diploma SO	0,11 ***	0,21 ***	0,27 ***
Diploma SO	0,28 ***	0,38 ***	0,41 ***
Adj. R^2	0,12	0,14	0,20
Korea			
Geen diploma SO	0,11 ***	0,18 ***	0,25 ***
Diploma SO	0,31 ***	0,39 ***	0,45 ***
Adj. R^2	0,14	0,16	0,20

***: p<0,01 **: p<0,05 *: p<0,10

[3] Meer in het bijzonder gebruiken we de eerste plausible value voor geletterdheid (PVLIT1).

Vervolg Tabel 1: Odds ratios voor de participatie aan levenslang leren (referentiegroep = diploma hoger onderwijs)

Vlaanderen			
Geen diploma SO	0,11 ***	0,17 ***	0,28 ***
Diploma SO	0,31 ***	0,39 ***	0,48 ***
Adj. R^2	0,13	0,14	0,18
Duitsland			
Geen diploma SO	0,13 ***	0,27 ***	0,31 ***
Diploma SO	0,37 ***	0,52 ***	0,52 ***
Adj. R^2	0,09	0,14	0,19
Oostenrijk			
Geen diploma SO	0,14 ***	0,23 ***	0,28 ***
Diploma SO	0,38 ***	0,50 ***	0,51 ***
Adj. R^2	0,08	0,12	0,19
Ierland			
Geen diploma SO	0,15 ***	0,20 ***	0,25 ***
Diploma SO	0,33 ***	0,38 ***	0,41 ***
Adj. R^2	0,12	0,13	0,19
Canada			
Geen diploma SO	0,16 ***	0,30 ***	0,39 ***
Diploma SO	0,43 ***	0,55 ***	0,61 ***
Adj. R^2	0,09	0,13	0,19
Zweden			
Geen diploma SO	0,16 ***	0,26 ***	0,36 ***
Diploma SO	0,41 ***	0,52 ***	0,55 ***
Adj. R^2	0,08	0,11	0,15
Spanje			
Geen diploma SO	0,16 ***	0,25 ***	0,32 ***
Diploma SO	0,38 ***	0,47 ***	0,55 ***
Adj. R^2	0,13	0,16	0,20
Estland			
Geen diploma SO	0,16 ***	0,29 ***	0,41 ***
Diploma SO	0,32 ***	0,47 ***	0,53 ***
Adj. R^2	0,10	0,12	0,16
Nederland			
Geen diploma SO	0,16 ***	0,24 ***	0,35 ***
Diploma SO	0,43 ***	0,50 ***	0,60 ***
Adj. R^2	0,10	0,12	0,20
Denemarken			
Geen diploma SO	0,18 ***	0,29 ***	0,41 ***
Diploma SO	0,37 ***	0,47 ***	0,53 ***
Adj. R^2	0,09	0,12	0,16
V.K.			
Geen diploma SO	0,19 ***	0,27 ***	0,34 ***
Diploma SO	0,48 ***	0,55 ***	0,58 ***
Adj. R^2	0,09	0,11	0,20
Noorwegen			
Geen diploma SO	0,20 ***	0,26 ***	0,34 ***
Diploma SO	0,45 ***	0,53 ***	0,59 ***
Adj. R^2	0,08	0,10	0,18
Japan			
Geen diploma SO	0,23 ***	0,30 ***	0,36 ***
Diploma SO	0,38 ***	0,44 ***	0,53 ***
Adj. R^2	0,07	0,08	0,16

***: p<0,01 **: p<0,05 *: p<0,10

Tabel 1 toont duidelijk dat de waarschijnlijkheid op deelname aan het levenslang leren samenhangt met het opleidingsniveau. In vergelijking met volwassenen met een diploma van het hoger onderwijs is de waarschijnlijkheid op deelname aan het levenslang leren significant kleiner bij volwassenen met een diploma secundair onderwijs én bij volwassen zonder

diploma secundair onderwijs. Deze resultaten bevestigen het eerder vastgestelde Matthëus-effect voor deelname aan het levenslang leren.

Het valt echter ook op dat naarmate men meer voorspellers toevoegt aan het model, de grootte van de participatiekloof bij volwassenen met of zonder een diploma secundair onderwijs afneemt. De samenhang van het behaalde opleidingsniveau met de deelname aan levenslang leren staat dus niet los van socio-economische, socio-demografische en psychologische factoren. Specifiek voor Vlaanderen blijken de vaardigheid in geletterdheid, leeftijd, burgerlijke stand, het opleidingsniveau van de ouders, de tewerkstellingssituatie en de bereidheid tot leren eveneens voorspellers te zijn.

In Vlaanderen stelt men vast dat de waarschijnlijkheid op participatie aan levenslang leren van volwassenen met een diploma secundair onderwijs en volwassenen zonder diploma secundair onderwijs met respectievelijk 52% en 72% daalt in vergelijking met de referentiegroep van volwassenen met een diploma hoger onderwijs (model 3). De verklaarde variantie in het model is 18%, wat niet veel meer is dan de verklaarde variantie in een model met enkel opleidingsniveau als onafhankelijke variabele (model 1, 13%). Dit wijst erop dat het opleidingsniveau de belangrijkste voorspeller is in het model. Toch blijft 72% van de variantie onverklaard, maar dit kan worden verklaard vanuit het verklaringsmodel van het Comprehensive Lifelong Learning Participation Model. Deelname aan levenslang leren hangt volgens dit model immers niet alleen af van individuele factoren (die overigens niet allen werden opgenomen), maar ook van meso- en macro-niveau factoren (die niet werden opgenomen). We onthouden echter dat ook op basis van PIAAC een Mattheüs-effect wordt waargenomen in de deelname aan levenslang leren. Zij die reeds hebben (namelijk een hoger opleidingsniveau) krijgen nog meer (namelijk meer participeren aan levenslang leren).

De opbrengst van deelname aan levenslang leren

Wanneer we spreken van de opbrengst van deelname aan levenslang leren, dan veronderstellen we dat deelname aan het levenslang leren resulteert in een toename van de cognitieve vaardigheden. Deze toename is echter niet gelijk over verschillende individuen heen. Eerder verworven kennis en vaardigheden vergemakkelijk immers het latere leren. In dit opzicht kan men verwachten dat hooggeschoolden een hogere opbrengst halen uit de deelname aan het levenslang leren dan laaggeschoolden. Indien dit het geval is, dan wordt het Matthëus-effect in de deelname aan het levenslang leren versterkt. De kloof in cognitieve vaardigheden tussen laag- en hooggeschoolden wordt dan niet alleen vergroot doordat hooggeschoolden gewoon vaker participeren aan het levenslang leren (en daardoor hun cognitieve vaardigheden als groep meer opkrikken dan laaggeschoolden), maar ook doordat de toename in cognitieve vaardigheden groter is bij hooggeschoolden dan bij laaggeschoolden.

De PIAAC-data bevat informatie over cognitieve vaardigheden, namelijk de drie sleutelvaardigheden geletterdheid, gecijferdheid en probleemoplossen in technologierijke omgevingen. Het is dus mogelijk om via de PIAAC-data de opbrengst van deelname aan het

levenslang leren na te gaan. Het verband dat kan worden gelegd is echter geen causaal verband. De vergelijking die wordt gemaakt is immers tussen de cognitieve vaardigheden van volwassenen die wel en niet deelnamen aan het levenslang leren. Omdat de opbrengst van levenslang leren even goed het resultaat kan zijn van een verschillende samenstelling van de groep volwassenen die wel en niet deelneemt aan het levenslang leren, werden een aantal van deze factoren mee opgenomen de analyses (i.e. de gecontroleerde prestatieverschillen). Meer in het bijzonder worden in de tabel hieronder, naast absolute prestatieverschillen, ook verschillen gecontroleerd voor socio-economische (sociaal-economische status), socio-demografische (geslacht en leeftijd) en psychologische kenmerken (bereidheid tot leren) gepresenteerd.

Tabel 2 toont de gemiddelde prestatieverschillen van volwassenen die deelnemen aan levenslang leren ten opzichte van volwassenen die niet deelnemen. De positieve waarden wijzen erop dat volwassenen die deelnemen aan levenslang leren gemiddeld beter presteren voor geletterdheid dan volwassenen die niet deelnemen. In de meeste landen blijkt de opbrengst van deelname aan het levenslang leren niet te vergroten naarmate het opleidingsniveau stijgt, sommige landen vertonen zelfs een omgekeerde trend. In realiteit is de trend, ongeacht de richting, in de meeste landen niet significant.

Tabel 2: Gemiddeld prestatieverschil in geletterdheid van volwassenen die deelnemen aan levenslang leren en volwassenen die niet deelnemen, volgens opleidingsniveau

	Geen diploma secundair onderwijs		Diploma secundair onderwijs		Diploma hoger onderwijs	
	Verschil	St. fout	Verschil	St. fout	Verschil	St. fout
Slowakije						
Absoluut	26 ***	(6,42)	12 ***	(2,10)	6 *	(3,24)
Gecontroleerd	20 ***	(6,41)	10 ***	(2,13)	6 *	(3,18)
Duitsland						
Absoluut	25 ***	(6,41)	21 ***	(1,92)	18 ***	(2,57)
Gecontroleerd	18 ***	(6,72)	14 ***	(2,03)	14 ***	(2,68)
Denemarken						
Absoluut	23 ***	(3,89)	18 ***	(2,11)	16 ***	(2,27)
Gecontroleerd	18 ***	(3,79)	12 ***	(2,10)	13 ***	(2,21)
Canada						
Absoluut	21 ***	(3,71)	20 ***	(1,93)	23 ***	(1,75)
Gecontroleerd	15 ***	(4,21)	15 ***	(2,15)	18 ***	(1,78)
Spanje						
Absoluut	18 ***	(2,27)	9 ***	(3,15)	14 ***	(2,45)
Gecontroleerd	13 ***	(2,29)	6 *	(3,08)	10 ***	(2,43)
Finland						
Absoluut	18 ***	(5,29)	23 ***	(2,41)	13 ***	(4,17)
Gecontroleerd	10 *	(5,61)	16 ***	(2,41)	7 *	(3,80)
Polen						
Absoluut	17 **	(7,17)	15 ***	(2,57)	12 ***	(2,79)
Gecontroleerd	8	(6,84)	10 ***	(2,59)	8 ***	(2,87)
Korea						
Absoluut	16 ***	(3,53)	11 ***	(2,15)	10 ***	(1,80)
Gecontroleerd	11 ***	(3,41)	8 ***	(2,02)	7 ***	(1,78)
V.K.						
Absoluut	16 ***	(3,75)	14 ***	(2,53)	15 ***	(2,85)
Gecontroleerd	14 ***	(4,12)	11 ***	(2,91)	13 ***	(2,77)
Oostenrijk						
Absoluut	15 ***	(4,47)	18 ***	(2,02)	18 ***	(3,31)
Gecontroleerd	6	(4,64)	11 ***	(2,09)	14 ***	(3,20)

***: p<0,01 **: p<0,05 *: p<0,10

Vervolg Tabel 2: Gemiddeld prestatieverschil in geletterdheid van volwassenen die deelnemen aan levenslang leren en volwassenen die niet deelnemen, volgens opleidingsniveau

Tsjechië							
	Absoluut	15	(12,25)	10 ***	(2,08)	9 **	(4,27)
	Gecontroleerd	14	(12,76)	7 ***	(2,18)	8 *	(4,23)
OESO							
	Absoluut	14 ***	(1,21)	14 ***	(0,50)	14 ***	(0,64)
	Gecontroleerd	9 ***	(1,26)	10 ***	(0,51)	10 ***	(0,62)
Zweden							
	Absoluut	13 **	(5,18)	19 ***	(2,83)	17 ***	(3,88)
	Gecontroleerd	12 **	(4,99)	14 ***	(2,96)	14 ***	(3,60)
Estland							
	Absoluut	13 ***	(4,16)	15 ***	(1,80)	17 ***	(1,99)
	Gecontroleerd	2	(4,41)	9 ***	(1,86)	12 ***	(1,87)
Nederland							
	Absoluut	13 ***	(3,53)	13 ***	(2,67)	13 ***	(3,52)
	Gecontroleerd	3	(3,26)	7 **	(2,49)	8 **	(3,19)
Vlaanderen							
	Absoluut	12 **	(5,01)	10 ***	(2,26)	8 ***	(2,39)
	Gecontroleerd	1	(5,20)	6 **	(2,24)	6 **	(2,14)
Japan							
	Absoluut	12 **	(5,17)	9 ***	(1,77)	8 ***	(1,81)
	Gecontroleerd	6	(5,45)	4 **	(1,72)	4 **	(1,81)
Noorwegen							
	Absoluut	10 **	(3,91)	10 ***	(2,47)	13 ***	(2,90)
	Gecontroleerd	3	(4,00)	5 *	(2,50)	10 ***	(2,91)
V.S.A.							
	Absoluut	9	(6,05)	15 ***	(2,31)	15 ***	(2,61)
	Gecontroleerd	3	(6,71)	10 ***	(2,19)	11 ***	(2,48)
Italië							
	Absoluut	7 *	(3,99)	16 ***	(2,51)	17 ***	(3,97)
	Gecontroleerd	3	(4,11)	14 ***	(2,56)	15 ***	(3,95)
Ierland							
	Absoluut	4	(3,52)	10 ***	(2,51)	13 ***	(1,79)
	Gecontroleerd	0	(3,32)	8 ***	(2,46)	10 ***	(2,58)
Frankrijk							
	Absoluut	3 ***	(7,76)	9 ***	(1,71)	13 ***	(1,79)
	Gecontroleerd	2	(9,36)	5 **	(2,01)	11 ***	(1,67)
Rep. Cyprus							
	Absoluut	1	(6,18)	-2	(3,32)	7 ***	(2,21)
	Gecontroleerd	0	(6,16)	-2	(3,30)	6 ***	(2,16)

***: p<0,01 **: p<0,05 *: p<0,10

In Vlaanderen blijkt de opbrengst van deelname aan het levenslang leren niet significant te verschillen tussen laag- en hooggeschoolden. Met andere woorden, hooggeschoolden halen niet meer uit deelname aan het levenslang leren dan laaggeschoolden. Maar wanneer de prestatieverschillen gecontroleerd worden, blijken hooggeschoolden een licht voordeel te halen uit deelname aan levenslang leren ten opzichte van laaggeschoolden. Opvallend is dat na controle voor andere factoren het prestatieverschil van laaggeschoolden die wel en niet deelnemen aan levenslang leren herleid wordt tot nul. De betere geletterdheidprestatie van laaggeschoolden die wel deelnemen aan levenslang leren lijkt dus eerder te wijten aan een andere samenstelling van deze populatie ten opzichte van de populatie laaggeschoolden die niet deelneemt aan het levenslang leren.

Tabel 3 geeft een overzicht van de samenstelling van de populaties die wel en niet deelnemen aan het levenslang leren volgens opleidingsniveau. Uit deze gegevens kan men afleiden dat in de groep van laaggeschoolden, ouderen (55- tot 65-jarigen) en volwassenen met een lage sociaal-economische status sterker vertegenwoordigd zijn bij volwassenen die niet deelnemen aan levenslang leren dan bij volwassenen die wel deelnemen. De groep 25- tot 34-jarigen zijn minder sterk vertegenwoordigd. Binnen de groep van hooggeschoolden ziet men het omgekeerde. Ouderen en volwassenen met een lage sociaal-economische status zijn sterker vertegenwoordigd en 25- tot 34-jarigen minder sterk vertegenwoordigd bij de volwassenen die deelnemen aan het levenslang leren ten opzicht van zij die niet deelnemen. Ook wat betreft de bereidheid tot leren stellen we verschillen vast tussen zij die wel en niet deelnemen aan levenslang leren, maar deze verschillen zijn gelijkaardig bij laag- en hooggeschoolden (namelijk in het voordeel van zij die deelnemen aan levenslang leren).

De socio-demografische verschillen tussen deelnemers en niet-deelnemers aan levenslang leren zijn anders bij laag- dan bij hooggeschoolden. Het in tabel 2 vastgestelde absolute prestatieverschil bij laaggeschoolden heeft dus waarschijnlijk niet te maken met het al dan niet deelnemen aan levenslang leren, maar wel met het feit dat de laaggeschoolde populatie die wel deelneemt aan levenslang leren op een aantal factoren (i.e. in de eerste plaats leeftijd en sociaal-economische achtergrond) relatief sterk verschilt van de populatie die niet deelneemt aan levenslang leren. Deze factoren (namelijk minder ouderen, meer 25- tot 34-jarigen, minder volwassenen met een lage sociaal-economische status) hangen samen met betere gemiddelde geletterdheidsprestaties (Cincinnato & De Meyer, 2013). In de groep van hooggeschoolden is het profiel van deelnemers en niet-deelnemers aan levenslang leren relatief gelijkaardig. Daarom dat ook het gecontroleerde prestatieverschil significant blijft en deelname aan het levenslang leren dus positief samenhangt met een betere gemiddelde prestatie voor geletterdheid.

Tabel 3: Samenstelling van de Vlaamse bevolking die wel en niet deelneemt aan levenslang leren volgens opleidingsniveau

	Geen diploma secundair onderwijs		Diploma secundair onderwijs		Diploma hoger onderwijs	
	LLL	Geen LLL	LLL	Geen LLL	LLL	Geen LLL
Geslacht (%)						
Man	52	45	58	54	46	52
Vrouw	48	55	42	46	54	48
Leeftijd (%)						
25-34	21	7	19	25	20	28
35-44	16	12	22	28	27	28
45-54	34	25	27	29	28	28
55-65	29	56	32	17	25	16
Sociaal-economische status (%)						
Lage SES	69	84	55	47	29	23
Midden SES	24	13	35	35	37	36
Hoge SES	7	3	10	18	34	41
Bereidheid tot leren (index)						
Gemiddelde	1,72	1,20	1,80	1,53	2,10	1,99
(st. fout)	(0,08)	(0,03)	(0,03)	(0,03)	(0,03)	(0,04)

Referenties

Boeren, E. (2009). Adult education participation: the Matthew principle. *Filosofija, Sociologija, 20*(2), 154-161.

Boeren, E., Nicaise, I. & Baert, H. (2010). Theoretical models of participation in adult education: The need for an integrated model. *International Journal of Lifelong Education, 29*(1), 45-61.

Brunello, G. (2001). On the complementarity between education and training in Europe. *IZA Discussion Paper no. 309*.

Cincinnato, S. & De Meyer, I. (2013). *Vaardig genoeg voor de 21ste eeuw? De eerste Vlaamse resultaten bij PIAAC*, http://www.piaac.ugent.be/uploads/assets/65/1381236408405-Vaardig%20genoeg%20voor%20de%2021ste%20eeuw.pdf

Desmedt, E., Groenez, S. & Van den Broeck, G. (2006). *Onderzoek naar systeemkenmerken die de participatie aan levenslang leren in de EU-15 beïnvloeden*. Leuven: HIVA-KULeuven.

OECD (2013). *OECD Skills Outlook 2013: First Results from the Survey of Adult Skills*. OECD Publishing: http://dx.doi.org/10.1787/9789264204256-en